

Bilthoven, 16 dec. 2012

Overdenking,

Het was zondagavond, de laatste avond voor mijn vertrek.

Het late licht van de herfst gaf een warme en vertrouwde sfeer aan de stad waar ik al zo vaak was geweest. Cluj Napoca in Roemenië.

Het klokgelui overstemde het verkeerslawaai en verleidde mij opnieuw om de Orthodoxe kerk binnen te gaan voor de avondviering.

Dat wil zeggen wachten tot de ingang een moment vrij was.

In een lange rij tot ver buiten op het plein stonden talloze jongeren..

Eenmaal binnen schuifelde ik in de drukte mee en zag hoe deze moderne twintigers zich voorbereidden om de Maria ikoon te kussen, die voorin de kerk stond opgesteld. Het koor zong, de priester ging rond met de wierook.

Eenmaal de ikoon gekust zochten ze een eigen staanplaats en gaven zich over aan de rituelen die volgden.

Ik bleef achterin staan. Er werd in en uit gelopen.

De schijnbare onrust werd opgenomen in een sfeer van heiligheid.

De oude muziek zong ook mij door de tijd tegemoet en zette mij in een grotere ruimte dan mijzelf.

Er werd iets in mijzelf wakker gezongen.

Een verlangen dat veel verder reikte dan mijn eigen zin en zijn, zoals ik daar aanwezig was. Deze ervaring zorgde voor een natuurlijke verbinding met al die andere mensen die deelnamen aan de viering.

De Roemeense yuppen van deze moderne stad, wat beweegt hen hier te komen?

Op de grens van de vrije zondag en de harde maandag.

Ik probeerde het af te lezen aan hun houding.

Hun ingetogen blik liet weinig toe.

Staan zij zichzelf een oud verlangen toe, dat wakker wordt gemaakt door de melodieën, de gebaren van de priester, de hostie en de wierook?

Als vrijzinnig theoloog heb ik weinig op met de dominante aanwezigheid van de middelaar die staat tussen God en mij in.

Tegelijk wordt er een sfeer opgeroepen die verder reikt dan taal en tijd.

Dat is ook de essentie van de oude rituelen: zij willen de aanwezigheid van het goddelijke uitbeelden als vervulling van een oeroud menselijk verlangen.

Geeft het de yuppen van de stad nieuwe moed en houvast of is het niet

meer dan een gewoonte, voorgeleefd en doorgegeven?

Velen in de viering, jong en oud zijn zichtbaar aangeraakt.

Zij laten hun hart raken. Ook al doet dit pijn.

Het is, en zo ken ik het ook van hen, een leven voorbij de koele berekening van winst en verlies waarbij het niet handig is om je ziel te laten raken.

Het doet mij denken aan een regel uit een geliefd lied:

Voor een gesloten hart blijft ook de hemel dicht ... (liedboek 324:2)

Voor ieder van ons zijn zoveel kansen om je te laten raken.

Eigenlijk de hele dag door:

In alles wat er om je heen gebeurt en door wat je innerlijk beroert.

Tegelijk zie ik om mij heen een levenswijze groeien van een zekere onverschilligheid., uit lijfsbehoud, uit zelfbescherming.

De prikkels zijn teveel. Het is teveel en niet meer op te brengen op je hart te laten raken...

Het is dus niet zonder risico je innerlijk te openen en een woordeloos verlangen, groter dan ons hart, toe te laten.

Wie ermee vertrouwd is weet dat dan ook de pijn van het leven vrij komt.

De pijn van een onvervuld verlangen, in een weten hoe het ook had kunnen zijn.

De pijn van verlies en van verdriet.

Pijn die blokkeert en je a.h.w. opsluit, je afsnijdt van je eigen omgeving en van je eigen toekomst.

Verdriet dat vrijkomt en dat ontroostbaar is...

Wie zijn hart opent uit verlangen naar diepe geborgenheid en troost zal ervaren dat naast verdriet ook teleurstelling meekomt.

Om gemiste kansen in het leven, om teleurstelling in vrienden en familie.

Het kan ons bitter maken en vullen met cynisme.

Naast verdriet en teleurstelling komt ook angst vrij.

Angst voor eigen gevreesd tekort.

Angst voor verlies van wie je houdt, met wie je je leven hebt verbonden.

Angst om het leven zelf.

Voorbij angst, verdriet en pijn uit ons persoonlijk leven raken we ook aan het grote verdriet van de wereld, aan haar angst en pijn.

Zoek je dan die plekken op waar je hart kan worden geraakt of lijkt het beter die plaatsen te vermijden en te negeren?

Die muziek niet weer horen, die herinnering niet op te roepen, die oude pijn niet aan te gaan. Die ruimte niet opnieuw binnen te gaan?...

Niet, beter van niet.

Ik leg hiernaast de lofzang van Maria- het zo bekende Magnificat.

Maria is onderweg naar haar nicht Elisabeth door het bergland van Judea.

Zij is jong, eenvoudig en een onbekende.

Zij, Maria is de draagster van het Grote Licht dat ieder mens wil verlichten.

Uit haar lied klinkt over de bergen een oeroud verlangen naar God.

Zij zingt het uit:

Ik ben gezien- hij heeft oog voor mij gehad in mijn benauwdheid:

Ik ben gezien- hij drijft uiteen wie verwaand is en zich verheven voelt boven de ander.

Wie honger heeft krijgt te eten maar rijken stuurt hij weg met lege handen.

Ook deze versregel is een citaat uit de psalmen (ps. 107- 9),

daar staat in de hebreeuwse tekst:

Omdat Hij de dorstige ziel te drinken gaf en de hongerige ziel te eten gaf-

Het worden de wonderen genoemd die Eeuwige, aan de mensen heeft verricht.

In de lofzang van Maria zien we een verbreding: niet alleen de ziel maar heel

mijn leven: het gaat ook over wie honger leidt en wie dorst heeft:

Diegene die leeft in wrede omstandigheden.

De tekst heeft ook hier meerdere lagen- en gaat zo ook over onszelf:

Ben jij gezien? Ben ik gezien? Hoe dan en waar?

Je bent gezien door die ander die jou heeft laten uitpraten zonder zelf meteen er bovenop te zitten.

Je bent gezien in je pijn en in je verdriet.

Zo niet door je naaste dan door die Ene die ook jou leven draagt.

Maria uit haar verlangen en het zal vervuld worden.

Het is vervuld- want zij draagt het nog ongebooren Licht zelf.

Als Maria een beeld voor onszelf is – dragen wijzelf ook het Licht al in ons, nog ongeboren en tegelijk al aanwezig.

Raken we aan het verdriet van de wereld, dat wij mee helpen dragen zo raken we ook aan het groet Licht van de wereld, dat ons tot lichtdragers maakt.

Waar we verbinding kunnen maken met dat oerverlangen –

Daar kan het Licht ook geboren worden in ons eigen hart.

Het Licht dat ons innerlijk, onze ziel verwacht.

Het Licht dat ons houvast geeft en aan elkaar verbindt.

Licht dat ons optilt en draagt.

Licht dat de breuklijnen van ons leven dichtsmelt.

Goddelijk licht in ons hart dat ons opent naar de diepe bedoeling van het leven.

De mystieke traditie van met name de Oosterse kerk verbindt in haar liturgie beide in een:

het grote verlangen naar eenheid en heelheid wordt wakker gezongen en tegelijk is er ruimte voor datgene wat in jou leven niet is vervuld.

De pijn en de leegte, verwoord in de weemoedige klank van de oude melodieën.

Opgenomen en omhuld in het mysterie van het goddelijk Licht.

De mystica Julian van Norwich geeft dit als volgt weer:

“Wij zijn bekleed naar lichaam en ziel met Gods goedheid. Hij vouwt ons in...

Hij die de mens uit liefde heeft gemaakt, zal hem door diezelfde liefde herstellen tot zijn oorsprong en nog veel verder”.

Wij zijn geborgen in de plooien van zijn Licht en liefde.

Julian van Norwich ziet de Eeuwige ook als een moeder die zich ontfermt over haar kinderen, die schuilen in haar rokken.

Het is een geliefde afbeelding van Maria:

waarbij wij als kinderen geborgen zijn in de plooien van haar kleed.

De jongeren in Cluj, een stad die zich razendsnel ontwikkelt,

zoeken houvast in de oude traditie van de Orthodoxe kerk.

Er is ook veel kritiek op deze nieuwe houding:

als zou het alleen maar gewoonte zijn en een soort van bezwering om goede gunsten voor het eigen leven af te dwingen.

Ik heb meer gezien in de devote houding van hun jonge lichaam.

Ik zag verlangen naar leven in verbinding met het mysterie dat ons draagt en kracht geeft.

Op zoek naar houvast om ook de pijn van een onvervuld leven te dragen.

Op zoek naar moed om het hart te openen voor de hemelse melodie van licht en ruimte die verbindt en geneest.

Moge ook deze plek hier in de Woudkapel een plek zijn van ontmoeting:

Een schuilplaats voor onderweg, een open plek in het bos waar we op adem kunnen komen en op hart leren openen met alle pijn die daarbij meekomt.

Een plek voor zoekers en zieners die de weg van het verlangen durven aan te gaan.

